



## Страшният съд над Бога

Архимандрит Юстин  
(Попович), беседа,  
изнесена в 1926 г., на  
Велики петък в Сремски  
Карловци

Никога у човека не е имало по-малко от Бога, драги братя, отколкото днес; никога не е имало по-малко, отколкото днес. Днес дяволът се е въплътил в човека, за да развъплъти Богочовека. Днес всичкото зло се е вселило в тялото на човека, за да изгони Бога оттам. Днес целият пъкъл се е преселил на земята. Дали някой се сеща, че земята някога е била рай? Днешното падение на човека е неизмеримо по-голямо от първото падение. Тогава човек е отпаднал от Бога, а днес той е разпнал Бога, убил е Бога. Човече, как ти е името, ако не — дявол? Но какво говоря аз? Това е оскърбление за дявола. Дяволът никога не е бил тъй зъл, така изкусно зъл, като човека. Господ Христос и в ада е слязъл, ала там не са го разпнали. А ние Го разпахме! Нима човеците не са по-зли от дявола? Нима земята не е по-пъклена и от ада? От ада не са изгонили Христа, а човеците

днес са Го прогонили от земята, прогонили са го от тялото си, от душата си, от своя град... В зеницата на душата ми, братя мои, се е впил като змия зъл въпрос и злорадо ме пита: мигар е бил нявга човекът добър, щом е могъл Христа да разпне? — Ти вярваш в човека, хвалиш се с него, оптимист си? — Ох, виж човека, виж човечеството от зенита на Велики петък, виж как човекът убива Богочовека и ми кажи: и сега ли си още оптимист? Не се ли срамуваш от това, че си човек? Не виждаш ли, че човекът е по-зъл и от дявола? Забравете всички дни преди и всички дни след Велики петък. Разгледайте човека в границите на Велики петък — не е ли той зеница на всяко зло, хиподром на всички изкушения, сборище на всички гадости? Не е ли полудяла днес земята у човека? Не е ли доказал днес човек, убивайки Богочовека, че наистина той е лудостта на земята? И Страшният съд, братя мои, не ще бъде по-страшен от Велики петък. Не, той несъмнено ще е по-малко страшен, защото тогава Бог ще съди човека, а днес човекът съди Бога.

Днес е Страшният съд над Бога. Съди Го човечеството. Днес човекът оценява Бога — оценява Го на трийсет сребърника. Христа — за трийсет сребърника! Нима това е последната цена? Нима Юда е нашето последно слово за Христа? Днес човечеството е осъдило Бога на смърт — това е най-великият бунт в историята на небето и земята; това е най-големият грях в историята на небето и земята. И падналите ангели не са сторили такова нещо. Днес се е извършил Страшен съд над Бога. Светът никога не е виждал по-невинен Осъден и по-безумен съдия. Над Бога са се надсмели по-страшно, отколкото когато и да било. "Всесмехливият ад" днес се е вселил в човека и е осмял Бога и всичко, що е Божие. Днес е осмян Този, Който никога не се е смял. Казва се, че Господ Иисус никога не се е смял, но

често са Го виждали да плаче. Днес е опозорен Онзи, Който дойде нас да прослави, днес мъчат Оногова, Който дойде нас да избави от мъки. На смърт се предава днес Онзи, Който ни донесе живот вечен. Човече, има ли край твоето безумие? Има ли дъно твоето падение? Най-срамния дар, кръста, дарихме Ономува, Който ни дари вечна слава. Прокаженико, Той те очисти от проказата, за това ли Му подаряваш кръст? Слепецо, Той очите ти отвори — мигар, за да виждаш, та да направиш кръст и да Го разпнеш на него? Мъртвецо, Той те възкреси от гроба — нима за да натириш Него в своя гроб? С благи вести услади Сладчайшият Иисус горчивата тайна на нашия живот, братя, за коя от тях Му се отплащаме с такава горчилка? "Народе мой, какво ви сторих? Не изпълних ли Юдея с чудеса? Не възкресявах ли мъртъвци с едно слово? Не изцелявах ли всяка болест и всеки недъг?... Какво ми въздавате? За изцеленията — рани, за живота — убивате ме и ме разпъвате на дърво" (Стихира на Велики петък. — Бел. сръб. ред.) ... Велики петък, братя, е нашият срам, и стид, и поражение. У Юда Искаротски е имало по малко от душата на всеки един от нас. Да не беше тъй, щяхме да бъдем безгрешни. Всички сме паднали в Юда, всички сме продали Христа, всички сме предали Христа и сме приели дявола, и сатаната сме прегърнали. Да, сатаната. Понеже в светото Евангелие е казано: "И подир залька, сатаната влезе в него (Юда)" (Иоан. 13:27). Подир кой зальк? Подир залька, който му даде Христос. След Причастието. След Христа. Ах, има ли по-голямо падение, по-голям ужас? Сребролюбие, ти предаде Господа Христа! Сребролюбие, ти и днес Го предаваш. Юда, който е бил ученик Христов, който три години е бил с Него, който е присъствувал на всички Христови чудеса, който с името Христово е очиствал прокажени, изцелявал е болни, възкресявал е мъртъвци, изгонвал е нечисти духове, същия

този Юда сребролюбieto е направило предател и Христоубиец. Как тогава да не направи мене и тебе предател и Христоубиец, мене, който не съм гледал три години Бога в плът, който не съм нито прокажени очиствал, нито болни изцерявал, нито мъртви възкресявал с името Иисусово? Юда дълго е бил с Оногова, Който не е имал где глава да подслони, с Оногова, Който и на дело и с думи е учел, че не трябва да се носи нито сребро, нито злато. А аз? А ти? Ако не умееш да се радваш на сиромашията, брате, ако не можеш да си щастлив в сиромашията, знай, че си кандидат за Юда. Не питай: "да не съм аз, Господи?" Понеже несъмнено ще чуеш отговора: "да, ти рече". Мечтаеш ли за богатство, тлее ли у тебе жаждата за пари, знай, че в теб се зачева Юда. Брате и приятелю, запомни за цял живот: сребролюбieto е разпнало Христа, убило е Бога. Сребролюбieto от ученик Христов е сторило враг, убиец на Христа. Но не само това: то и Юда е убило. Сребролюбieto има това проклето свойство — да прави човека не само Христоубиец, но и самоубиец. Отначало то убива Бога в душата на човека, а след като убие Бога в човека, то стане убива и самия човек. Смъртта е страшна тайна, братя, но най-страшното е когато хората предават Бога на смърт и желаят да Го убият напълно, да Го унищожат съвсем, цял да бъде мъртъв, цял — без остатък. Днес е ден, когато хората са страшни за Бога, понеже мълчат Бога както никой никога не Го е мълчил; защото те плюят по Бога, както никой никога не Го е оплювал; понеже бият Бога, както никой никога не Го е бил. Нека замълчи всичко, което се нарича човек! "Да мълчи всяка плът човешка!" Нека никой не се хвали, че е човек, нека никой не хвали човечеството, понеже ето: човечеството не търпи Бога сред себе си, то убива Бога. Нима е за хвалене това човечество? Нека никой не се хвали

с хуманизма! Ах, та той е цял единствено — сатанизъм, сатанизъм, сатанизъм...

Днес не бесове, не зверове, не чакали, но човечите са изплели венец от тръни и са го турили на главата Христова. С трънен венец украсяват Оногова, Който е украсил човека с безсмъртие. Трънен венец плете човечеството около главата на Оногова, който е изплел венец от звезди около земята! Трънен венец за Христа плетем и аз, и ти, приятелю, ако съм сребролюбец, ако съм блудник, ако съм прелюбодеец, ако съм богохулник, ако съм клеветник, ако съм клюкар, ако съм пияница, ако съм немилостив, ако съм гневлив, ако имам греховни мисли, ако имам нечисти чувства, ако нямам вяра, ако нямам любов. Всеки мой грях, всеки наш грях е трън, който ние втъкваме в проклетия венец, който обезумялото човечество непрестанно плете около главата на Господа Иисуса. В мъченето на Бога човек е по-немилосърден и от дявола. Не вярвате ли? Чуйте какво разказва един очевидец: "Тогава Го заплюваха по лицето" (Мат. 26:67) — по Неговото лице, по Неговото чудно и прекрасно лице... Господи, защо устата им не се покриха с проказа и не се превърнаха в язва? Не затова ли, да ни научиш на търпение и кротост?... Заплюваха онова дивно, онова благо Лице, което струва повече от всички съзвездия, от всички блаженства. Какво говоря? — Да, по-драгоценно от всички блаженства, понеже в това кротко Лице е всевидното вечно блаженство, всевидната вечна радост... Заплюваха онова светло Лице, пред което морето се смиряваше и умиляваше; онова Лице, което умиротворяваше смутените души и даряваше покой на всички. И вие се хвалите с човека? Ох, свийте си знамената, вие молци и нищожества! Никой, никой не трябва толкова много да се срамува от себе си както човекът — никой от бесовете, никой от зверовете,

никой от животните... Човеците заплюват Бога — има ли нещо по-ужасяващо от това? Човеците бият Бога — има ли нещо по-бесовско от това? Братя, ако нямаше ад, би трябвало да бъде измислен, да се измисли за човеците — само за човеците... Него, Твореца и Спасителя, Го заплюват и бият, а Той кротко и мълчаливо търпи всичко. Има ли какво да кажеш в свое оправдание ти, който за всяко оскърбление отвърщаш с оскърбление, който връщаш за злото зло, който кълнеш кога те кълнат и мразиш кога те мразят? Отвърщайки на злото със зло, Ти заплюваш Господа Христа; мразейки ония, които те мразят, ти биеш и мъчиш Христа; въздавайки за обидата обида, ти безчестиш Господа Исуса, понеже Той не е правел това. И Пилат предаде на разпятие кроткия Господ (Иоан. 19:16). И разпъват поругания Бог; приковават Го на Кръста. Нима забивате гвоздеи в ръцете на Христа — ръцете, които изцелиха толкова болни човеци, които очистиха толкова прокажени, които възкресиха толкова мъртви? Да замлъкнат ли устата, които говореха тъй, както човек никога не е говорил? Иаире, где си? Лазаре, где си? Наинска вдовицо, къде си, къде си да защитиш твоя и моя Господ? Нима разпъвате Него — надеждата на безнадеждните, утехата на неутешимите, окото на слепците, ухото на глухите, възкресението на мъртвите? Мигар забивате гвоздеи в тия свети нозе, които носеха мир, които благовестиха, които по морето като по сухо ходеха, които бързаха към всички болни, към мъртвия Лазар, към гадаринския бесноват? Разпнат е Бог! Доволни ли сте, богоборци? Щастливи ли сте, богоубийци? Какво мислите за Христа на кръста? Измамник е, немощен е, съблазън е: "Ако си Син Божий, слез от кръста! Уа! Ти, Който разрушаваш храма, и в три дни го съзиждаш, спаси Себе Си и слез от кръста!" (Мат. 27:40; Марк. 15:29-30). А какво мисли Господ на кръста за хората при кръста? Онова,

което само Бог на любовта и Бог на кротостта може да мисли: "Отче! Прости им, понеже не знаят, що правят" (Лука 23:34). Наистина не знаят какво правят с възплътилия се Бог. Нима на Господа Му е било по-леко в плътта, нежели на кръста? По-тежко, ви казвам, отколкото ако аз бих имал във всяка своя пора по един бяс. Защото е безкрайно по-голяма разликата между Бога и човека, нежели между дявола и човека; между смъртта и Бога, нежели между смъртта и човека. Спасителят е усещал тази мъка: Неговата чиста, безгрешна природа е въстанала против смъртта и Той при съглеждането на смъртта "почна да скърби и да тъгува: душата Ми е прескръбна до смърт" (Мат. 26:37-38). Когато и Бог скърби, когато и Бог тъгува поради смъртта, то кажете: има ли за човека нещо по-страшно от смъртта, нещо по-неестествено от смъртта, нещо по-отвратително от смъртта? Смъртта е тежка за Бога, а камо ли за човека. От всичко най-тежка за човека е смъртта, понеже представлява най-голямата отдалеченост на човека от Бога. Човекът в Христа е усетил това и с болка е изповядал: "Боже Мой, Боже Мой! Защо си Ме оставил?" (Мат. 27:46) — този вопъл се изтръгва от Единородния Син Божий, Който е Единосъщен с Отца, едно с Отца. Не е ли това най-голямото доказателство, че смъртта е сила, която отблъсква от Бога, отдалечава от Бога, разлъчва от Бога? Разпнахме Бога. Човече, какво повече искаш? Да не е благоразумният разбойник, не би имало за тебе оправдание. Да не е бил той, земята навеки би станала пъкъл. Когато всички ученици се съблазнили в Христа, разбойникът го изповядал като Господ и като Цар: "Спомни си за мене, Господи, кога дойдеш в царството Си!" (Лука 23:42) — разбойникът е нашата надежда, понеже е повярвал в Христа като Бог тогава, когато всички са били изгубили вярата в Него, понеже е повярвал в Иисуса като Господ тогава, когато Иисус е бил поруган, осмян, измъчен, когато е

бил в най-позорно положение, когато като всеки човек е страдал и се е мъчел ужасно. Но докато човеците заплювали Бога, докато човеците разпъвали Бога, дотогава цялата природа негодува против това: "А от шестия час настана тъмнина по цялата земя до деветия час; а Иисус, като извика пак с висок глас, изпусна дух. И ето, храмовата завеса се раздра на две, отгоре надолу; и земята се потресе; и скалите се разпукаха; и гробовете се разтвориха; и много тела на починали светии възкръснаха" (Мат. 27:45, 50-52).

Когато човеците завършили своята гавра над Бога, когато замълчали — проговорила вселената, проговорили камъните и се показали по-усетливи от човеците, усетливи за болката Христова. И слънцето проговорило: от срам отдръпнало своята светлина от нашата страшна планета. Светлината се срамувала от онова, на което човеците се радвали. Мъртвите в гробовете чули Христовия вопъл и се пробудили и наизлезли из гробовете, докато живите стояли при кръста и носели в телата си мъртви души. "Днес църковната завеса се раздира за изобличение на беззаконните и слънцето скрива своите лъчи, виждайки Господа разпнат". "Всичко състрадаваше на Създалия всичко". Да, всички и всичко състрадавало на разпнатия Господ — всички и всичко, освен човека, освен човеците. Цялото творение и на кръста познало в Христа — Бога, и Го изповядало като Бог. И върху кръста Христос явил, че е Бог. Как? Как? Чрез отговора, даден на разбойника. И още как? Чрез помръкването на слънцето, чрез земетресението. И още как? Чрез молитвата за Своите врагове: "Отче! прости им, понеже не знаят, що правят" (Лука 23:34). Наистина, човеците не знаят какво правят с Христа. От злобно незнание хората разпнаха Христа; от незнание Го разпъват и днес. " Да бяха познали Господа на славата, не биха Го



разпнали " (срв. 1 Кор. 2:8). С кротост и смирение Господ е влязъл в света. Понеже няма по-голяма кротост и по-голямо смирение от това Бог да стане Човек, да се облече в тленно, в ограничено, в нищожно човешко тяло? С кротост и смирение е и излязъл Господ от света; излязъл е, молейки се кротко за Своите мъчители. Човеците не познават Христа, затова Го гонят; не знаят каква любов, какво смирение, каква кротост проявява Бог, когато допуска човеците да Го съдят, да го заплюват, да Го бият и убият.

Страшна е участта Христова на земята и днес, братя. Всеки мой грях е за Него Велики петък. Четири мои греха — и вече съм разпънал Господа Иисуса. Всеки твой грях, брате, е за Него по-голяма мъка, отколкото за тебе и за мене. Вършейки грях, ти Го разпъваш. Всяка нечиста мисъл, всяко похотливо чувство реве и крещи: разпни, разпни Го! Не е ли целият наш живот на земята — незалязващ Велики петък за Господа Христа? Всеки мой грях е гвоздей, който аз забивам в ръката на кроткия Господ; всяка моя страст е трън; всички мои страсти — трънен венец, който турям на главата Христова. Нашето поругаване над Христа е по-страшно и от това на евреите. Евреите по-малко са могли да вярват в Христа, понеже Той още не е бил възкръснал. А ние, пред които Христос вече двайсет века убедително свидетелствува, че е възкръснал — ние се надсмиваме над възкръсналия Христа, заплюваме възкръсналия Христос, отново разпъваме Христа и то възкръсналия Христос! — Понеже нима не разпъва възкръсналия Христа свещеникът, който чрез своя живот отблъсва от Христа своето паство? Нима не мъчи, нима не се надсмива над възкръсналия Христа професорът, учителят, който със своето богоборно учение изгонва Бога от душите на своите ученици? Мигар не

позори Христа, мигар не заплюва възкръсналия Христа всеки християнин, който е само по име християнин?

Уви, ние непрестанно гоним възкръсналия Христа... Как, как гоним ние Христа, ще рече някой, когато Той не пребивава тялом с нас, когато не Го виждаме в плът? Ох, ние гоним Христа, братя, когато гоним Неговия Дух, когато гоним Неговото учение, когато гоним Неговите светци, когато гоним Неговата Църква. Гоним ние Христа, когато гоним просяка: понеже Той е, Който проси в лицето на просяка. Ние гоним Христа, когато не обличаме голия, понеже в негово лице е лишен от одежди Христос. Ние гоним Христа, когато не нахранваме гладния, понеже в лицето на гладния гладува Христос. Ние гоним Христа, когато не спохождаме боледуващия, понеже в негово лице боледува Христос. Във всеки страдалец страда Господ Христос, във всеки скърбящ скърби Господ Христос. От безкрайно човеколюбие Той непрестанно се въплъщава в тялото на всички гладни, всички болни, всички жадни, всички скърбящи, всички нещастни, всички презрени, всички осмени, всички унижени, всички оскърбени, всички голи, всички прогонени. Той непрестанно приема върху Си човешко тяло, страда с него, мъчи се с него, мъчи се в него, скърби в него. Поради безмерно милосърдие той непрестанно се отъждествява с тях: "доколкото сте сторили това на едного от тия Мои най-малки братя, Мене сте го сторили (Мат. 25:40). Доколкото не сте сторили това на едного от тия най-малките, и Мене не сте го сторили" (Мат. 25:45). Христос се въплъщава във всеки християнин. Чуй какво казва: "Савле, Савле, що Ме гониш?" (Деян. 9:4), понеже гонейки ония, които вярват в Мене, гониш Самия Мен; заплювайки ония, които вярват в Мене, заплюваш Мене; мъчейки ония, които вярват в мене, Мене мъчиш. Знайте – учи св. ап. Павел — "като грешите тъй против

братята и биете немощната им съвест, вие грешите против Христа" (1 Кор. 8:12). Не само за Господа Христа, братя, но и за всички христоносци животът на земята е незалязващ Велики петък. Колкото повече от Христа имаш в себе си, толкова повече те гонят. Ако си Христов, смятай себе си за "измет на света" (1 Кор. 4:13), която всички тъпчат тъй, както тъпкаха Христа. Когато те кълнат, благославяй! Когато те бият, прощавай! Когато те мразят, люби! Чрез търпение побеждавай мъчителите както и Господ [е победил]! За злото връщай добро, бори се както се е борил Господ Христос; с гордостта се бори чрез смирение; с грубостта се бори чрез кротост; с омразата се бори чрез любов; с оскърбленията се бори чрез прошка; с клеветата се бори чрез молитва. Този е пътят към победата, пътят, който е прокарал веднъж завинаги Господ Иисус; чрез страданието той води към възкресение. Ние сме на този път, на едничкия път, който свършва с възкресение, ако благославяме ония, които ни проклинат, ако вършим добро на ония, които ни мразят, ако любим своите врагове, ако не се гневим, кога ни оскърбяват, ако се молим, кога ни хулят, ако с молитва понасяме заплюванията. Ние със сигурност сме на пътя, който завършва с тържествената победа над смъртта, ако и тогава, когато ни разпъват, по примера на Христа се молим за своите мъчители: "Отче! прости им, понеже не знаят, що правят"! Амин.

Преподобни отац Јустин. Пасхалне беседе. Београд, 1998, с. 179-187. © 2005. Превод от сръбски език, Елена Узунова.